

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

P R O G R A M A

**PENTRU EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT
MAIȘTRI, ANTRENORI (TOATE SPECIALITĂȚILE)**

**DISCIPLINA DE EXAMEN:
PEDAGOGIE ȘI ELEMENTE DE PSIHOLOGIE ȘCOLARĂ**

2015

A. Prezentare generală; concepție și competențe fundamentale ale domeniului de specializare

Prezentă programă reprezintă baza necesară pentru evaluarea/ testarea concepției, cunoașterii, înțelegerii și interpretării principalelor roluri profesionale ale funcției și carierei didactice în învățământul românesc, în temeiul cărora sunt proiectate, aplicate și inovate structurile și unitățile de competențe corespunzătoare statutului socio-profesional asumat/jucat de cadrul didactic.

Particularizând la domeniul profesional pe care îl avem în vedere, vom socoti drept centrale următoarele categorii de competențe :

(1) pedagogice - vizând abilitățile:

- cunoașterea, înțelegerea și de utilizarea operațională adecvată a conceptelor pedagogice și psiho-pedagogice;
- de explicare și de interpretare a ideilor, a concepțiilor, a modelelor, a teoriilor și a paradigmatelor în domeniu;
- de a proiecta, conduce și evalua procesul de instruire, în armonie cu procesele de cunoaștere, asistare și intervenție specializată a dezvoltării personalității elevilor;
- de a alege metodele în funcție de stilul de învățare a elevului și în raport de obiectivele stabilite;
- de a opta cu diferite strategii pentru a satisface trebuințele de formare profesională tehnica și vocatională;
- de a stabili locul și rolul educației și învățământului profesional-tehnic - și vocational în societatea contemporană;
- de a proiecta și aplica documentele curriculare specifice domeniului în funcție de obiectivele stabilite;
- de a elabora și utiliza metode și tehnici de evaluare adecvate învățământului profesional-tehnic - și vocational;
- de a utiliza strategiile, metodologia și mijloacele didactice în funcție de stilul de învățare și domeniul de pregătire profesională;
- de a stăpâni diferite modele de predare, de asigurare a situațiilor de învățare și de evaluare;

(2) psiho-pedagogice - exprimând capacitățile:

- de tip practic - aplicativ și de transfer, verificabile în
- proiectarea, conducerea și evaluarea activităților de învățare, în utilizarea unor metode, tehnici și instrumente coerente de autocunoaștere și de reflexivitate profesională;
- de gândire critică și evaluativ-constructivă a unor
- proiecte, procese și fenomene prezente în teoria și în practica educațională, în rezolvarea de probleme în domeniul de studii
- de cunoaștere și consiliere a elevilor, luarea în considerare a diferențelor în învățare, abordarea diferențiată a acestora, adaptarea și tratarea elevilor cu cerințe educative speciale (copii și dizabilități), precum și a celor dotați;
- de a înțelege și interpreta evoluția personalității elevului preadolescent și adolescent, precum și de a valorifica structurile de personalitate în procesul instructiv-educativ;
- de a promova motivațiile, interesele de cunoaștere și curiozitatea elevilor pentru domeniul tehnic;
- de a realiza operaționalizarea obiectivelor în funcție de capacitățile elevilor;
- de a utiliza diferite instrumente pentru elevii cu CES.

(3) psiho-sociale - reflectate în capacitățile:

- de proiectare a strategiilor de stimulare, control și monitorizare a interacțiunilor sociale cu elevii și cu grupurile școlare;
- de a coopera cu alți profesori în realizarea unor proiecte de interes comun;
- de a forma deprinderi practice-tehnice-vocationale, de a stimula interesele pentru domeniu și de a dezvolta aptitudinile specifice;
- de a crea oportunități de feedback a elevilor în procesul de instruire

(4) manageriale - obiectivate în:

- stăpânirea proceselor de planificare, de organizare și de conducere a clasei de elevi/ grupurilor de copii, elevi, tineri și adulți, se stimulare a relațiilor interpersonale pozitive;
- capacități organizatorice pentru a crea un mediu instructiv plăcut și eficient prin amenajarea și asigurarea funcționalității cabinetelor și laboratoarelor;
- abilități de planificare, organizare și de conducere a grupurilor de elevi;
- capacitatea de a stimula relații interpersonale pozitive;

- capacitatea de a favoriza stabilirea unor relații cu caracter interpersonal între elevi și între elevi și profesori în spiritul deontologiei pedagogice.

(5) instituționale - exprimate în abilități:

- de participare la proiectele de dezvoltare instituțională, la inițierea și promovarea inovațiilor; în angajarea unor relații de parteneriat socio-educational cu familia, cu alte instituții și organizații care au responsabilități educaționale;
- de comunicare cu comunitatea locală și de elaborare a unor proiecte de parteneriat;
- de inițiere și promovare a inovațiilor și spiritului de creativitate tehnică;
- de stabilire a rolului învățământului profesional și tehnic în ansamblul sistemului de învățământ și a relațiilor în sistem;
- de a percepe dimensiunea europeană a procesului de învățământ și în mod particular a învățământului tehnic=profesional și vocational.

(6) managementul carierei - implicând:

- competențe privind educația imaginativă și domeniul
- strategiilor specifice stimulării conduitei creativ-inovative în aria de referință a profesiei didactice.
- participarea la propria dezvoltare profesională, la promovarea abilităților reflectivă, la afirmarea unui stil propriu de instruire și de viață profesională;
- asigurarea suportului educațional pentru orientarea în carieră;
- promovarea abilității reflexive, afirmarea unui stil propriu de instruire și de viață personală.

Acestor competențe li se asociază un registru bogat de **valori, atitudini și conduite** specifice profesiei didactice, care, de asemenea, constituie obiect al evaluării profesionale. Integrate în registrul de scopuri, obiective și ținte acest registru de valori, atitudini și conduite cuprinde explicit:

- cultivarea unui mediu școlar centrat pe valori și pe relații democratice;
- promovarea unui sistem de valori culturale, morale și civice, în concordanță cu idealul educațional;
- crearea unui climat socio-afectiv securizant, în clasa de elevi și în spațiul educațional non-formal;
- încrederea în puterea educației, în capacitatea de formare și dezvoltare a individului.

Teme pentru studiul individului, cursuri, semionarii și aplicații

I. Educația, învățământul și societatea cunoașterii în sec XXI.

Inovație și reforma în învățământul profesional-tehnic și vocational.

- Problematika societății contemporane și impactul ei asupra educației.
- Dinamica educației de bază/ educației permanente/auto educației.
- Reforma și postreforma în învățământul românesc. Abordări specifice învățământului profesional-tehnic și vocational.
- Managementul schimbărilor în educație și învățământ în spațiul educației europene.

II. Sistemul de învățământ și educație: proiectare, organizare și funcționare

- Aspecte legislative, structură, rețea, dezvoltări instituționale și conexiuni funcționale
- Priorități ale reformei în învățământul profesional-tehnic și vocational.

III. Educația - factor al dezvoltării personalității umane

- Delimitări conceptuale.
- Dimensiuni ale educației și interacțiunea acestora.
- Forme ale educației (formale, nonformale informale)
- Autoeducația și educația permanentă

IV. Educabilitatea - abordări contemporane

- Delimitări conceptuale.
- Medii educaționale și factori ai dezvoltării personalității (ereditatea, factori epigenetici, mediul, educația și sinele)

V. Structura și dinamica personalității

- Conceptul de personalitate
- Structura personalității
- Caracteristici ale dezvoltării psihofizice a elevilor preadolescenți și adolescenți
- Metode și tehnici de cunoaștere a personalității elevilor

VI. Teoria si metodologie curriculumului școlar

- Analiza conceptelor: curriculumul, arie curriculară, ciclul curricular, conținutul învățământului
- Tipuri de curriculum: plan-cadru de învățământ, programe școlare, manuale, materiale-suport: Metodologia aplicării lor.

VII. Procesul de învățământ

- Analiza conceptuală
- Abordarea sistemică și funcțională
- Orientări contemporane în teoria și practica predării
- Comunicarea didactică și eficientizarea acesteia
- Învățarea școlară: concept, formă, stiluri de învățare, condiții interne și externe și indicatori de eficiență
- Specificul învățării la preadolescenții și adolescenții din învățământul profesional tehnic și vocational
- Specificul formării deprinderilor și aptitudinilor tehnice la elevi (definiția și caracterizarea deprinderilor, procesul formării — rolul exercitiului, transferul și interferența deprinderilor, priceperi și obșnuințe; rolul deprinderilor tehnice în pregătirea în profil larg și educarea creativității)
Definirea și caracterizarea aptitudinilor. Formarea și dezvoltarea aptitudinilor tehnice la elevi. Rolul motivației în dezvoltarea aptitudinilor tehnice.

VIII. Strategii didactice

- Delimitări conceptuale.
- Rolul integrator al strategiei didactice. Relații între obiective, conținuturi și strategii în instruirea practică
- Sistemul metodelor de instruire. Clasificare și caracteristici ale principalelor grupe de metode. Descrierea principalelor metode de instruire practică
- Mijloace didactice și suporturi tehnice de instruire: rol, funcții, valențe formativ-educative specifice
- Instruirea asistată de calculator

IX. Forme și moduri de organizare a activității didactice

- Concept, tipologie, variante
- Caracteristicile activității de instruire practică
- Organizarea frontală și pe grupe de elevi
- Organizarea individualizată și diferențiată a instruirii
- Alte forme de organizare a activității de instruire
- Cerințe psihopedagogice ale organizării și desfășurării activității în laboratoare, ateliere, cabinete, Sali de sport, unități productive etc.

X. Teoria și practica evaluării educaționale

- Definirea și analiza conceptului de evaluare.
- Măsurarea-aprecierea-decizia. Integrarea evaluării în procesul de învățământ
- Funcțiile evaluării: de informare, motivațională, de control, diagnoză, selecție și certificare, prognoză, reglare-autoreglare.
- Forme / tipuri de evaluare a rezultatelor și a progreselor școlare: inițială / predictivă, continuă / formativă, finală / sumativă.
- Metode și tehnici de evaluare a rezultatelor și a progreselor școlare (verificări orale, lucrări scrise, lucrări practice, teste de evaluare, proiecte, portofolii, chestionare, observația ș.a.)
- Aplicații

XI. Proiectarea instruirii

- Conceptul de proiectare pedagogică. Funcțiile proiectării pedagogice: anticipare, orientare, organizare, dirijare, reglare-autoreglare, decizie, inovare.
- Etapele proiectării pedagogice: definirea obiectivelor și a sistemului de referință spațio-temporal, determinarea conținuturilor, stabilirea strategiei optime de acțiune; stabilirea criteriilor și a instrumentelor de evaluare.
- Niveluri ale proiectării pedagogice. Finalizarea proiectării pedagogice:
 - proiecte elaborate pe: ciclu, an, semestru, săptămână, oră;

- proiecte elaborate pe: arii curriculare, obiecte de învățământ, unitate didactică, temă, subiecte ale activității de instruire practică

- Modele de proiectare a activității de instruire practică.

XII. Statutul profesional al cadrului didactic

- Statut, roluri, competențe, standarde, formare continuă
- Evaluare, autoevaluare.
- Calități ale personalității cadrului didactic
- Deontologia profesiei didactice

XIII. Asistența psihopedagogică în școală

- Metode și tehnici de cunoaștere și caracterizare psihopedagogică a elevilor
- Educația socială
- Cadrul didactic — factor important în educația pentru toleranță și prevenirea manifestărilor antisociale (violenta, droguri, alcoolism etc.)
- Aplicații/Studii de caz.

Bibliografie

1. Bocoș, M. (2005). *Teoria și practica cercetării pedagogice*. Ed. a III — a. Cluj-Napoca : Editura Casa Cărții de Știință.
2. Cerghit, I. (2007). *Metode de învățământ*. Ed. a IV-a. Iași : Polirom.
3. Cerghit, I. (2002). *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*. București: Ed. Aramis.
4. Cerghit, I., Neacșu, I. Negreț, I., Pânișoară, I.-O. (2001). *Prelegeri pedagogice*. Iași: Polirom.
5. Crețu, C. (2000). *Teoria curriculumului și conținuturile educației*. Iași: Edit Univ. “ AL. I. Cuza” Iași.
6. Cristea, S. (1998). *Dicționar de termeni pedagogici*. București: EDP.
7. Cucos, C. (2002). *Pedagogie*. Ed. a II-a. Iași : Polirom.
8. Ezechil, L. (2002). *Comunicarea educațională în context școlar*. București: EDP.
9. Iucu, R.B. (2000). *Managementul și gestiunea clasei de elevi. Fundamente teoretico-metodologice*. Iași: Polirom.
10. Iucu, R.B. (2004). *Formarea cadrelor didactice. Sisteme, politici, strategii*. București: Humanitas educational.
11. Manolescu, M. (2006). *Evaluarea școlară. Metode , tehnici, instrumente*. București :Editura Meteor.
12. Marcu, V. (2007), *Psihopedagogie pentru formarea profesorilor*, Editia a III-a, Editura Universității din Oradea.
13. Nicola , I. (2000) . *Tratat de pedagogie*. București: EDP.
14. Niculescu, R.M. (2000), *Teoria și managementul curriculumului*, Brașov: Editura Universității Transilvania.
15. Panțuru, S. (2002, *Elemente de teoria și metodologia instruirii*. Brașov: Editura Universității “ Transilvania”, Brașov.
16. Păun, E., Potolea , D. (coord.)(2002). *Pedagogie . Fundamentări teoretice și /demersuri aplicative*. Iași: Polirom.
17. Pânișoară, I.-O. (2006). *Comunicarea eficientă*. Ed. a III-a. Iași : Polirom.
18. Radu I. T. (1999). *Evaluarea în procesul didactic*. București: EDP.
19. Stoica, A., Mihail, R. (2006). *Evaluarea educațională. Inovații și perspective*. București: Humanitas Educațional.
20. Stan, E. (2006). *Managementul clasei..* București: Editura Aramis.
21. Vlăsceanu, L., Neculau, A., Miroiu, A., Mărginean, I., Potolea, D. (coord.)(2002). *Școala la răscrucă. Schimbare și continuitate în curriculumul învățământului preuniversitar. Studiu de impact*. Vol. I și II. Iași: Polirom.
22. Voiculescu, F. (2005). *Manual de pedagogie contemporană* Partea I, Cluj- Napoca: Editura Risoprint.